

Rojda & Xebat

İŞIĞIN YOLU

A romantic scene of a man and a woman in a mountain valley at sunset. The woman is wearing a mustard yellow dress and the man is wearing a light blue shirt. They are looking at each other and holding hands. The background shows a valley with a river and mountains under a warm sunset sky.

ALAN LEZAN
Novella

Prolog

O gece rüzgâr, teselli mi etmek yoksa uyarmak mı istediğine karar veremeyen bir el gibi tepelerin üzerinde gezinirken, Rojda dünyada bir şeylerin yerinden kaydığı hissiyle uyandı. Onu uyandıran ne bir ses ne de peşini bırakmayan bir düstü. Daha ziyade göğüs kafesinin derinliklerinde hissettiği bir sızıydı; sanki biri onun adını zihninden geçirmiş —dile getirmemiş, sadece geçirmiş— ve o da bunu duymuş gibiydi.

Yatağında doğrulup karanlığı dinledi ama ev sessizdi. Sadece uyuyanların nefesi ve soğukta büzülen ahşabın çıtırtısı duyuluyordu. Yine de orada, bir yankıdan farksız o başka ses vardı: Yıllardır duymamış olmasına rağmen tanıdığı o ayak sesleri.

2

Xebat.

Onun ismi, hiçbir zaman tam anlamıyla kaybolmayan bir gölgeydi. Hiç tutulmamış bir söz. Yanması hiç dinmemiş bir kayıp.

Rojda çıplak ayakla ayağa kalktı ve pencereye yürüdü. Dışarıda manzara, ay ışığından mahrum, ağır ve yutulmuş bir nefes gibi uzanıyordu. Ve oralarda bir yerde, o tepelerin arasında, adam orada olmalıydı. Mantıklı olduğu için değil. Mümkün olduğu için de değil. Sadece bunu hissettiği için — hayatları bir kez birbirine çıpalanmış insanların bildiği o şüphe götürmez kesinlikle.

Belki sadece bir anydı. Belki sadece bir özlem.

Ya da belki de çoktan başlaması gereken bir Şeyin baŐlangıcıydı.

1 – IŞığın UyanıŐı

Dersim üzerinde sabah, sıradan bir sabah değildi.

Dağların bir nefesiydi o; DüzĖün Baba'nın yamaçlarına serilen sessiz, altın bir vaat. Güneş, dünyayı uyandırmak için değil de sanki onu okŐamak için ağır ağır yükseliyordu. IŞığı, zamanın kadim tanıkları gibi duran kayaların ve vadinin aŐaĖısında hakikatin canlı bir aynası gibi ıŐıldayan Munzur'un üzerine düşüyordu.

Xebat, okula giden dar patikadan aşağı koŐuyordu.

Sırt antası ağır olsa da adımları hafifti. Bu yollara alıŐıktı; taŐlara, köklere, toprak ve reçine kokusuna. Dersim onun için sadece bir yurt değil, aynı zamanda bir öğretmendi. Her ağaç, her kaya, her rüzĖar fısıltısı ona bir Şeyler söylüyor gibiydi.

Okul bahçesine vardığında binaların gölgesi hâlâ serindi. Bazı öğrenciler gruplar hâlinde durmuş gülüŐüyor, konuşuyor, telefonlarına bakıyorlardı. Xebat, her zamanki gibi kenarda durdu. Utangaç değildi ama bir gözlemciydi. Dünyaya adım atmadan önce onu izlemeyi severdi.

Ve sonra onu gördü.

Rojda, bahçenin öbür ucunda, yüzünü güneŐe dönmüŐ duruyordu.

Saçları bir gece nehri gibi omuzlarına dökülüyor, ışık sanki o tellerin arasına hapsolüyordu. Arkadaşının söylediği bir şeye gülüyordu —sabahı bir kıvılcım gibi yaran aydınlık, sıcak bir gülüş.

Xebat, kalbinin bir an teklediğini hissetti.

"Bu kim?" diye mırıldandı.

Yanındaki sıra arkadaşı sırtıttı.

"Buralarda yeni. Banka müdürünün kızı. Rojda."

Rojda.

Güneş.

İsim, ışığın güne yakıştığı gibi ona yakışıyordu.

Xebat gözlerini ondan alamadı.

Ve o an, belki daha sonra söyleneceği gibi, her ikisinden de daha büyük bir şey başladı.

Aralarında ışıktan sızan sessiz bir sicim gibi gerilen o şey.

2 – Kesişen İki Yol

İlk teneffüs, Xebat'ın beklediğinden daha çabuk geldi.

Dersten neredeyse hiçbir şey anlamamıştı. Gözleri ikide bir Rojda'nın oturduğu pencereye kaymıştı. Kız dikkatle dinliyor gibiydi ama bazen, birinin ona baktığını hissedermişçesine başını hafifçe çeviriyordu.

Öğrenciler bahçeye doluştuğunda Xebat su sebiline gitti.

Sakinleşmek, yüzündeki harareti dindirmek istiyordu.

Tam eğildiği sırada arkasından bir ses duydu.

"Sen Xebat'sın, değil mi?"

Arkasına döndü.

Rojda tam karşısında duruyordu.

"Evet," diyebildi çocuk. "Sen de..."

"Rojda."

Gülümsedi kız.

"Derste adını duymuştum."

Çocuk ne diyeceğini bilemeyerek başıyla onayladı.

"Tarih konusunda iyi olduğunu duydum," dedi kız. "Doğru mu?"

"Ben... çok okurum. Ve dedem bana Yol hakkında çok şey anlatır."

"Yol mu?"

"Raa Heq."

Kızın gözleri büyüdü.

"Duymuştum ama hiç tam olarak anlamadım."

Xebat, onun bu ilgisine şaşırarak baktı.

"Bu açıklanan bir inanç değil. Yürütülen bir yoldur."

"Bana anlatabilir misin?" diye sordu kız usulca.

Çocuk duraksadı.

İstemediğinden değil, neden özellikle ona sorduğunu bilmediğinden.

"İstersen," dedi sonunda.

Kız başıyla onayladı.

"İstiyorum."

O sırada bir sonraki dersin zili çaldı.

Fakat ayrılırken Rojda bir kez daha arkasına döndü.

"Okuldan sonra? Nehrin orada?"

Xebat kalbinin yine hızlandığını hissetti.

"Evet. Munzur'un kenarında."

Kız gülümsedi.

Ve o gülüş, çocukta sönmeyen bir ışık gibi asılı kaldı.

3 – Dinleyen Nehir

6

Öğleden sonra Xebat patikadan aşağı inerken Munzur sakin akıyordu. Güneşin ışığı suyun üzerinde altın bir duvak gibi asılıydı. Hava nemli toprak, reçine ve taşların arasında büyüyen otların kokusuyla yüklüydü. Kelimelerin hafiflediği, düşüncelerin berraklaştığı bir yerdi burası.

Rojda kıyıda bekliyordu. Nehrin onu kabul edip etmediğini sınıyormuş gibi çıplak ayakla sığ suyun içinde duruyordu. Xebat'ı görünce elini kaldırıp gülümsedi.

"Geldin."

"Tabii ki geldim."

"Belki... fikrini değiştirirsin diye düşünmüştüm."

"Neden değiştireyim ki?"

"Çünkü birbirimizi pek tanımıyoruz."

"Bazen birini daha tanımadan tanırırsın."

Kız usulca güldü.

"Bu kulağa bilge bir ihtiyarın söyleyeceği bir şey gibi geliyor."

"Belki de bir bilgeyimdir."

"Daha on altı yaşındasın."

"Bilgeler de bir zamanlar on altıydı."

Kıyıda büyükçe bir taşın üzerine oturdu, Xebat da yanına yerleşti. Nehir, sanki onları dinliyormuş gibi uğulduyordu.

"Bana Raa Heq'i anlat," dedi kız.

"Ne bilmek istersin?"

"Her şeyi."

"Bu çok fazla."

"O zaman bir yerden başla."

Xebat gözlerini suya dikti.

"Raa Heq, hakikat yoludur. Ama hakikat sahip olunan bir şey değildir; aranan bir şeydir. Ve bazen de kaybedilen..."

"Ya ışık? Işıktan bahsetmiştin."

"Evet. Nûr. Ronahî. İnsanın içindeki o öz ışık. Herkes onu içinde taşır ama çoğu görmez."

"Neden?"

"Çünkü dışarıya bakarlar. İçeriye değil."

Rojda bir an sessiz kaldı.

"Peki ya sen? Sen içeriye bakıyor musun?"

"Denerim."

“Ve ne görüyorsun?”

“Bazen... karanlık. Bazen ışık. Herkes gibi.”

Kız uzun uzun ona baktı.

“Seninle konuştuğumda, sanki içimde bir yerler aydınlanmış gibi hissediyorum.”

Xebat için bir sıcaklığın kapladığını hissetti.

“Belki de o senin kendi ışığındır.”

“Belki,” dedi kız. “Ya da belki de sebebi sensin.”

Rüzgâr suyun üzerinden gelip geçti. Ağaçların arasından bir kuşun sesi duyuldu. Dersim, o an için zamanın dışında duruyor gibiydi.

“Sana bir şey sorabilir miyim?” dedi Rojda.

“Sor.”

“Neden bu kadar sakınsın?”

“Öyle miyim?”

“Evet. Sanki seni hiçbir şey sarsamazmış gibi.”

“Beni çok şey sarsar. Sadece belli etmem.”

“Neden?”

“Çünkü dedem der ki; kendi yolunda giden bir insan, her fırtınaya kapılmamalı.”

“Kulağa çok hoş geliyor.”

“Zor ama.”

Kız başıyla onayladı.

“Sanırım ben de böyle olmayı öğrenmek isterdim.”

“Zaten öylesin.”

“Hayır,” dedi kız usulca. “Çoğu zaman kararsızım.”

“Kararsızlık bir hata değildir.”

“Nedir peki?”

“Bir başlangıç.”

Ona baktığında, Rojda'nın gözlerinde sadece güneşten gelmeyen bir parlaklık vardı.

“Xebat... Tanıştığımıza çok memnunum.”

“Ben de.”

Nehir akmaya devam etti. Ve taşların, ışığın ve kelimelerin arasında bir yerlerde, ikisinin de adını koyamadığı o şey boy vermeye başladı.

9

4 – Güneşin Evi

Rojda'nın evi, şehrin üzerinde bir yamaçtaydı. Modern, aydınlık, dağları kucaklayan geniş pencereye büyük bir ev. Bahçe bakımlı, yollar tertemiz, mobilyalar pahalıydı. Her şey düzenli, kontrollü ve planlı görünüyordu.

Rojda eve geldiğinde, annesi oturma odasında dosyaları okuyordu. Babası çalışma odasında telefonla konuşuyordu. Hava, Xebat'ın evindeki gibi toprak ve ateş değil, kahve ve parfüm kokuyordu.

“Geç kaldın,” dedi annesi, gözlerini dosyalardan ayırmadan.

“Nehir kenarındaydım.”

“Yalnız mı?”

“Hayır.”

Annesi dosyaları bir kenara bıraktı.

“Kiminle?”

“Okuldan bir arkadaşla.”

“Adı ne?”

“Xebat.”

Annesi kaşlarını çattı.

“Hiç Xebat diye birini tanımıyorum. Ailesi kim?”

“Babası çoban.”

“Çoban mı?”

“Evet.”

“Ya annesi?”

“Dokuma yapıyor.”

Annesi bir an sustu. Sonra dedi ki:

“Rojda, vaktini kiminle geçirdiğine dikkat etmelisin.”

“Neden?”

“Çünkü farklı dünyaların insanları nadiren aynı yollardan yürür.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Ne demek istediğimi gayet iyi biliyorsun.”

“Hayır,” dedi Rojda. “Açıkça söyle.”

“Belki iyi bir çocuktur ama senin için doğru kişi değil.”

Rojda içinde bir şeylerin düğümlendiğini hissetti.

“Onu tanımıyorsun bile.”

“Kökenini biliyorum.”

“Bu senin için yeterli mi?”

“Yeterli olmalı.”

“Neden?”

“Çünkü senin bir geleceğin var Rojda. Parlak bir gelecek. Onu tehlikeye atamazsın.”

“O hiçbir şeyi tehlikeye atmıyor.”

“Atıyor,” dedi annesi sakince. “Senin için kurduğumuz her şeyi tehlikeye atıyor.”

O sırada babası odaya girdi.

“Neler oluyor?”

Annesi cevap verdi:

“Kızımız vaktini bize uygun olmayan bir çocukla geçiriyor.”

Babası sertçe Rojda’ya baktı.

“Doğru mu bu?”

“Ben bir kategoriyle değil, bir insanla vakit geçiriyorum.”

“Rojda,” dedi babası, “on altı yaşındasın. Dünyanın nasıl işlediğini henüz anlamıyorsun.”

“Belki de sizden daha iyi anlıyorumdur.”

“Bizimle nasıl konuştuğuna dikkat et.”

“Ben sadece gerçeği söylüyorum.”

“Bazen gerçek, fayda sağlamaz.”

“O zaman o gerçek değildir.”

Babası derin bir nefes aldı.

“Bunu sonra konuşacağız.”

Rojda odasına gidip kapıyı kapattı. Yatağına oturdu, alnını ellerine yasladı ve ağır ağır nefes aldı. Xebat'ı düşündü. Nehri. Onun gözlerindeki ışığı. Biliyordu ki ailesi, aralarında başlayan bu şeyi anlamayacaktı. Belki de anlamak istemeyeceklerdi.

Ama içindeki bir ses, Xebat'ın bahsettiği o yolun — o Raa Heq'in— ona çoktan dokunduğunu söylüyordu. Ve bu yoldan öyle kolayca dönemezdi.

5 – Ateşin Evi

Xebat'ın evi, evlerin alçak, yolların toprak koktuğu küçük bir köyün kıyısındaydı. Evin içi sıcaktı; neredeyse hiç sönmeyen ocağın, yani ev ateşinin kokusuyla doluydu. Ailesi için orası sadece bir ateş yeri değil, bir kalpti. Işıkla hayatın bulunduğu bir makamdı.

12

Xebat içeri girdiğinde annesini ocağın başında diz çökmüş halde gördü. Sacın üzerindeki ekmeği çeviriyordu. Babası alçak bir tabureye oturmuş, eski bir aleti onarıyordu.

"Geç kaldın Xebat," dedi annesi, gözlerini işinden ayırmadan.

"Nehir kenarındaydım."

Babası başını kaldırdı.

"Kiminle?"

"Okuldan bir kız arkadaşımla."

Annesi gülümsedi.

"Nazik biri mi?"

"Evet."

Babası elindeki aleti bir kenara bıraktı.

"Adı ne?"

"Rojda."

"Rojda..." diye tekrarladı babası. "Aileyi tanımıyorum."

"Buralarda yeniler."

"Anne babası ne iş yapıyor?"

"Babası banka müdürü. Annesi avukat."

Babası bir an sustu. Sonra sükunetle konuştu:

"Bu başka bir dünya oğlum."

"Biliyorum."

"Gerçekten biliyor musun?"

"Sanırım... evet."

Babası uzun uzun ona baktı.

"İnsanlar, onlara doğuştan verilen yollarda yürürler. Bazı yollar kesişir, bazıları yan yana akar, bazılarıysa birbirinden uzaklaşır."

"Bu ne demek?"

"Dikkatli ol."

"Neye karşı?"

"Acıya karşı."

Xebat bakışlarını yere indirdi.

"Kimsenin canını yakmak istemiyorum."

"Bazen istemeden de yakarsın," dedi babası. "Ve bazen kimse istemediği halde yaralanırsın."

Annesi elini onun omzuna koydu.

"Eğer o sana iyi geliyorsa, o yolda yürü. Ama gözlerin açık olsun."

Xebat başıyla onayladı.

Anlayıp anlamadığından emin değildi.

Ama Rojda'yı yeniden görmek istediğini biliyordu.

Ve bundan vazgeçemeyeceğini.

6 – İlk Gölgeler

Ertesi gün Xebat ve Rojda yine Munzur kıyısında buluştular.

Gökyüzü berrak, su serindi; güneş, suyun yüzeyinde gezgin bir ateş gibi yankılanıyordu.

"Üzgün görünüyorsun," dedi Xebat.

"Ailem..."

Rojda bir taşın üzerine oturup dizlerini kendine çekti.

"Seni görmemi istemiyorlar."

"Neden?"

"Çünkü sen..."

Duraksadı.

"Çünkü zengin değilsin."

Xebat suya baktı.

"Tahmin etmiştim."

"Özür dilerim."

"Özür dilemene gerek yok."

"Var," dedi kız. "Çünkü bu yanlış."

"Onların görüşü bu."

"Peki ya senin görüşün?"

"Zenginliğin hakikatle bir ilgisi olmadığı."

"Ben de onlara bunu söyledim."

"Eee?"

"Gülümsediler. O... 'sen anlamazsın' diyen yetişkin gülüşüyle."

"Belki de gerçekten anlamıyorlar."

"Ya da anlamak istemiyorlar."

Xebat sustu.

Nehir, kelimeleri alıp götürürcesine uğuldayarak akıyordu.

"Ne yapacağız?" diye sordu Rojda.

"Yürümeye devam edeceğiz."

"Nereye?"

"Gidebildiğimiz yere kadar."

Kız ona baktı.

"Korkuyorum."

"Neden?"

"Bizi ayıracaklar diye."

"Bizi ayıramazlar."

"Ayırabilirler," dedi kız usulca. "Yapabilirler."

Xebat elini onun elinin üzerine koydu.

"Rojda... hakikat yolu zordur. Ama bu bizim yolumuz."

"Ya biterse?"

"O zaman biter. Ama bugün değil."

Rojda derin bir nefes aldı.

"Bitmesini istemiyorum."

"Ben de."

Ağaçların arasından bir rüzgâr geçti.

Güneş dalların arasından süzölüp birbirine değen ellerinin üzerine düştü.

"Xebat..." dedi kız. "Sanırım seni olmam gerekenden daha çok seviyorum."

"Ben de seni olmam gerekenden daha çok seviyorum."

"şimdi ne yapıyoruz?"

"Vazgeçmiyoruz."

Kız hafifçe gülümsedi.

"Bu kulağa cesurca geliyor."

"Hakikat gibi geliyor."

"Ve hakikat...?"

"Işıktır."

Başını onun omzuna yasladı.

Ve bir an için dünya durmuş gibiydi.

Fakat tepelerinde, dağlarda ilk gölgeler belirmeye başlamıştı.

Sessizce, fark edilmeden ama kaçınılmaz bir biçimde.

7 – Ailenin Kararı

Günler uzuyor, yaz yaklaşıyordu. Ancak Rojda'nın evinde hava ağırlaşıyordu. Ailesi onu daha yakından izliyor, daha çok soru soruyor, telefonla konuştuğunda ya da kapıdan dışarı çıktığında daha dikkatli kulak kabartıyordu. Bu açık bir çatışma değil; görünmez iplerin sessizce, istikrarla çekiştirilmesiydi.

Bir akşam babası onu oturma odasına çağırды.

Koltukta dik oturuyordu, ellerini birleştirmişti, alını sertti. Annesi pencerenin önünde duruyordu, kollarını kavuşturmuştu; sanki kendini tutmak zorundaymış gibi.

17

"Rojda, otur."

Kız yavaşça oturdu.

"Neler oluyor?"

Babası boğazını temizledi.

"Konuştuk. Geleceğin hakkında."

"Geleceğim mi?"

"Evet. Yazdan sonra şehirde bir yatılı okula gitmeni istiyoruz."

Rojda gözlerini kırpıştırdı.

"Yatılı okul mu?"

"İyi bir okul," dedi annesi. "Daha iyi şanslar. Daha iyi bir hazırlık."

"Peki neden şimdi?"

"Çünkü doğru zaman bu."

"Yoksa Xebat'ı görmemi istemediğiniz için mi?"

Annesi arkasına döndü.

"Rojda..."

"Sadece söyleyin."

Babası derin bir nefes aldı.

"O çocuk... eminim iyi bir insandır. Ama bizim hayatımıza uygun değil."

"Sizin hayatınıza," dedi Rojda. "Benimkine değil."

"On altı yaşındasın," dedi babası. "Ne istediğini henüz bilmiyorsun."

"Biliyorum," dedi kız. "Onu sevdiğimi biliyorum."

"Sevmek yetmez," dedi annesi. "Sana sunmak istediğimiz hayat için yetmez."

"Belki de ben sizin hayatınızı istemiyorum."

"Ağzından çıkana dikkat et."

"Ben sadece gerçeği söylüyorum."

Babası ayağa kalktı.

"Bazen gerçek tehlikelidir."

"Sadece onu duymak istemeyenler için."

Annesi ona doğru bir adım attı.

"Rojda... bunu seni cezalandırmak için yapmıyoruz. Seni korumak için yapıyoruz."

"Kimden? Xebat'tan mı?"

"Seni küçülten bir yoldan."

"O beni küçültmüyor."

"Küçültüyor," dedi babası. "Çünkü sana hiçbir şey vaat edemez."

Rojda ayağa fırladı.

"O bana ışık vaat ediyor."

Annesi, sanki bir sızı hissetmiş gibi gözlerini yumdu.

"Gideceksin. Karar verildi."

"Ya istemezsem?"

"Yine de gideceksin."

Rojda kalbinin ağırlaştığını hissetti.

Daha fazla bir şey söylemedi.

Odasına gitti, kapıyı kapattı ve yere çöktü.

Ailesinin kararlı olduğunu biliyordu.

Ve bu yazın, Xebat ile geçireceği son yaz olacağını da.

19

8 – Son Yaz Başlıyor

Ertesi gün hava sıcaktı ve Dersim'in gökyüzü berraktı. Ancak Xebat'ın göğsünde adını koyamadığı bir gölge vardı. Rojda ile Munzur kıyısında buluştuğunda, bir şeylerin ters gittiğini hemen anladı.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Beni gönderiyorlar."

"Nereye?"

"Şehre. Yatılı okula."

"Ne zaman?"

"Yaz bittikten sonra."

Xebat suya baktı.

"Korktuğum başıma geldi."

"Benim gelmedi," dedi kız usulca. "Sanmıştım ki... bir gün kabul ederler sanmıştım."

"Korkuyorlar."

"Neden?"

"Benden. Kökenimden. Sahip olmadıklarımın boşluğundan."

"Bu haksızlık."

"Bu onların hakikati."

"Ama benimki değil."

"Benimki de değil."

Rojda, defalarca oturdukları o taşın üzerine çöktü.

"Şimdi ne yapacağız?"

"Vaktimizin kıymetini bileceğiz."

"Peki ya sonra?"

"Sonrası..."

Duraksadı çocuk.

"Sonrası zor olacak."

"Zor deme."

"Zor olacak."

"Başka bir şey söyle."

"Can yakıcı olacak."

"Xebat... lütfen."

Yanına oturdu.

"Rojda... beraber kalacağımıza dair söz veremem. Seni yeniden göreceğime dair söz veremem. Ama bu yaz seninle yürüyeceğime söz verebilirim. Her adımda."

Alnını onun omzuna yasladı kız.

"Gitmek istemiyorum."

"Biliyorum."

"Bitmesini istemiyorum."

"Ben de."

"Neden böyle oluyor?"

"Çünkü yollar bazen ayrılır."

"Peki ya bizim yolumuz?"

"O burada. Şimdi. Bugün."

Başını kaldırdı kız.

"Korkuyorum Xebat."

"Ben de."

"Ya seni unutursam?"

"Beni unutmazsın."

"Ya sen beni unutursan?"

"Seni unutmayacağım."

"Söz ver."

"Söz veriyorum."

Kız uzun uzun ona baktı.

"O zaman bu yazı yaşayalım. Her gününü."

"Her gününü," dedi çocuk.

Nehir, kelimelerini taşırçasına uğuldadı.

Güneş suyun içinde sıcak ve parlak akisler bıraktı.

Ve tepelerinde, dağlarda yaz başladı — ışıkla, aşkla ve kaçınılmaz bir hüzünle dolu o yaz.

9 – Işıktan Bir Yaz

Yaz, Dersim'in üzerine altın bir örtü gibi serildi. Günler ısındı, akşamlar serinledi; geceler ot, su ve sıcak taş koktu. Xebat ve Rojda için her gün sessiz bir yemin, her an ise ellerinden kayıp gideceğini bildikleri halde sımsıkı tutmak istedikleri bir sonsuzluk parçası oldu.

22

Hemen her gün Munzur kenarında buluştular.

Bazen yan yana sessizce oturdular, bazen saatlerce konuştular.

Bazen güldüler, bazen ağladılar.

Ve her daim zamanın her zamankinden daha hızlı aktığı o hisle yaşadılar.

Sıcak bir öğleden sonra otların üzerine uzanmışlardı, baş başa. Güneş tepedeydi ve ışık, yaprakların arasından sıvı altın gibi süzülüyordu.

"Keşke yaz hiç bitmese," dedi Rojda.

"Hep biter."

"Öyle söyleme."

"Gerçek bu."

"O zaman yalan söyle bana."

"Ben yalan söyleyemem."

"O zaman başka türlü söyle."

"Yaz biter... ama ışık kalır."

Başını ona doğru çevirdi kız.

"Hep yaşımdan büyük biri gibi konuşuyorsun."

"Belki de öyleyimdir."

"Hayır," dedi kız. "Sen sadece... sensin."

Çocuk gülümsedi.

"Sen de güneşsin."

"Ben güneş değilim."

"Öylesin. Işık getiriyorsun."

"Peki ya sen?"

"Ben de onu tutmaya çalışıyorum."

Gözlerini kapattı kız.

"Sonbahardan korkuyorum."

"Daha çok var."

"Yeterince uzak değil."

"Vaktimiz var."

"Ne kadar?"

"Bugünlük yetecek kadar."

Gözlerini tekrar açtı kız.

"Bazen seni tüm hayatım boyunca tanıyormuşum gibi hissediyorum."

"Belki de sandığımızdan daha uzun zamandır tanışıyoruzdur."

"Böyle bir şeye inanıyor musun?"

"Neye?"

"Yolların daha doğmadan önce kesiştiğine."

"Ben, ışığın ışığı bulduğuna inanıyorum."

"Ya biz?"

"Biz birbirimizi bulduk."

Elini onun elinin üzerine koydu.

"O zaman birbirimizi kaybetmeyelim."

"Seni kaybetmeyeceğim."

"Söz ver."

"Söz veriyorum."

Rüzgâr çayırın üzerinden gelip geçti.

Güneş, yüzlerini sıcaklığıyla yakıyordu.

Ve o an, sanki yaz gerçekten sonsuza dek sürecekmış gibi geliyordu.

Ancak her ikisi de, ruhlarının derinliklerinde bunun imkânsız olduğunu biliyordu.

10 – Munzur'da Veda

Veda günü, umduklarından çok daha çabuk gelip çattı.

Yaz hâlâ sıcaktı ama akşamlar kısalmış, dağların gölgesi vadinin üzerine daha erken düşer olmuştu. Rojda'nın bavulları evin girişinde hazır bekliyordu. Ailesi her şeyi organize etmişti: yolculuk, yatılı okul, şehirdeki yeni hayat.

Kızın tek bir dileği kalmıştı:

Xebat'ı son bir kez görmek.

Munzur kıyısına vardığında, çocuk onu orada beklerken buldu.

Kıyıda durmuş, elleri cebinde, gözlerini suya dikmişti.

Onu duyunca arkasına döndü.

"Geldin."

"Tabii ki geldim."

"Düşündüm ki... belki izin vermezler."

"Beni durduramazlar."

"Bugün değil."

"Bugün değil," diye tekrarladı kız.

O tanıdık taşın üzerine oturdu, çocuk da yanına yerleşti.

Nehir, kelimelerini taşırçasına uğuldayarak akıyordu.

"Ne zaman gidiyorsun?" diye sordu çocuk.

"Yarın sabah."

"O kadar erken mi?"

"Evet."

"Sana hiç vakit bırakmadılar mı?"

"Hayır."

"Tahmin etmiştim."

Kız suya baktı.

"Böyle bitsin istemezdim."

"Bitmiyor."

"Bitiyor."

"Hayır," dedi çocuk sakince. "Değişiyor."

"İkisi de aynı şey."

"Değil. Bitişler karanlıktır. Değişimler ise ışık."

"Sen ve şu ışığın..."

"Sahip olduğum tek şey bu."

"Daha fazlasına sahiptin."

"Neye?"

"Bana."

Çocuk ona baktı ve gözlerinde kelimelerin yetmediği bir acı vardı.

"Rojda... Şehirde neler olur bilmem. Biriyle tanışır mısın, değişir misin, beni unuttur musun, bilmiyorum."

"Seni unutmuyacağım."

"Belki de unutursun."

"Hayır."

"Belki... ve bu kötü bir şey değil."

"Kötü," dedi kız. "Benim için çok kötü."

"Rojda... Yaşamam lazım. Büyümem lazım. Kendi yolunda yürümem lazım."

"Peki ya sen?"

"Ben de kendiminkinde yürüyeceğim."

"Ayrı ayrı mı?"

"Belki."

"Bunu istemiyorum."

"Ben de istemiyorum."

Alnını onun alnına yasladı.

"Bana bunu kolaylaştıracak bir şey söyle."

"Kolaylaştıramam."

"Bana gerçek bir şey söyle."

"Gerçek şu ki, seni seviyorum."

Kız gözlerini yumdu.

"Ben de seni seviyorum."

"Ve bir gerçek daha var; sevmek her zaman bir arada kalmak demek değildir."

"Öyle söyleme."

"Öyle ama."

"Başka bir şey söyle."

"Seni içimde taşıyacağım."

"Ben de seni."

Kız sessizce ağlıyordu, çocuk ise elini tutuyordu.

Nehir çağıldıyor, güneş dağların ardında yavaşça batıyor ve ışık yumuşak, altın bir renge bürünüyordu.

"Xebat..."

"Efendim?"

"Gittiğimde... geriye ne kalacak?"

"Olduğumuz şey."

"Peki biz neydik?"

"Işıktık."

Kız onu öptü.

Sessiz, sıcak ve çaresiz bir öpücüktü bu.

Başlamayan, bitmeyen, sadece var olan bir öpücük.

Birbirlerinden ayrıldıklarında güneş neredeyse kaybolmuştu.

"Gitmem lazım," diye fısıldadı kız.

"Biliyorum."

"Döndüğümde burada olacak mısın?"

"Burada olacağım."

"Söz ver."

"Söz veriyorum."

Kız ayağa kalktı; vücudundaki her bir kas buna direniyormuşçasına yavaştı.

Çocuk ise oturmaya devam etti, çünkü biliyordu ki kalkarsa onu bırakamazdı.

"Hoşça kal Xebat."

"Işıkla kal Rojda."

Kız arkasına bakmadan patikadan yukarı yürüdü.

Çocuk, o ağaçların arasında kaybolana dek arkasından baktı.

Sonra nehre döndü.

Ve biliyordu ki, kendinden bir parça onunla birlikte gitmişti.

11 – Gölgelerle Geçen Yıllar

Rojda'nın gidişinden sonraki yıllar çabuk geçmedi. Dersim dağlarının üzerine çöken ve kalkmak bilmeyen ağır kışlar gibi geçtiler. Xebat için her gün, seçmediği ama yürümek zorunda kaldığı bir yolda atılan bir adıma dönüştü.

Köyde kaldı.

Babasına koyunlarda, annesine ocak başında yardım etti; ziyaretlere gitti, geceler iyice karardığında Hızır için çıralar yaktı. Az konuşuyor, nadiren gülüyor ama çok çalışıyordu. Köylüler onun iyi bir evlat olduğunu söylüyorlardı. Sessiz, güvenilir bir delikanlı.

Ancak gözlerinde kaybolup gitmeyen bir şey vardı.

Artık yanmayan, sadece köz gibi tüten bir ışık kalıntısı.

Bazen Munzur boyunca yürürken durur ve suya bakardı.

Onun sesini, gülüşünü, ışığı o kendine has yakalayışını hatırlardı.

O son öpücüğü, birbirlerine verdikleri sözü hatırlardı.

"Seni unutmayacağım," demişti kız.

"Burada olacağım," demişti çocuk.

Ve çocuk kalmıştı.

Rojda ise şehirde yaşıyordu.

Çabuk öğrendi, uyum sağladı, döneminin en iyi öğrencilerinden biri oldu. Ailesi onunla gurur duyuyordu. Parlak bir geleceği olduğunu söylüyorlardı. Güçlü, zeki ve hırslı olduğunu.

Ama kimse onun geceleri nasıl uykusuz yattığını görmüyordu.

Derslerde bazen pencereden dışarı dalıp gittiğini ve öğretmenin ne dediğini birden unuttuğunu...

Sonbaharda nemli yaprak kokusunu içine çektiğinde, "Munzur da böyle kokar," diye düşündüğünü...

Yazın gözlerini yumup güneşin sıcaklığını teninde hissettiğinde, "Onun yanında yatmak da böyle hissettirirdi," diye geçirdiğini kimse bilmiyordu.

Ona mektuplar yazdı.

Uzun mektuplar, kısa mektuplar, çaresiz mektuplar.

Fakat tek bir tanesini bile göndermedi.

Korkuyordu.

Onun cevap vermemesinden korkuyordu.

Cevap vermesinden korkuyordu.

Tutamayacağı bir şeyi yeniden açmaktan korkuyordu.

Ve böylece yıllar geçti.

Her biri kendi yolunda.

Her biri zayıflayan kendi ışığıyla.

Ta ki bir gün bir mektup gelene dek.

Ondan değil.

Babasından.

Eğitiminden sonra yurt dışında kalacağını yazmıştı babası.

Bir iş bulduğunu.

Yeni bir hayata başladığını.

Xebat mektubu iki kez okudu.

Sonra masanın üzerine bıraktı ve dışarı çıktı.

Munzur'a gitti.

Her zaman oturdukları taşın üzerine oturdu.

Suya baktı.

Ve alçak sesle dedi ki:

“Işıkla kal, Rojda.”

Nehir cevap vermedi.

Ama suyun üzerindeki ışık, onu duymuşçasına titredi.

12 – Her Şeyi Değiştiren Öpücük

“Hoşça kal, Xebat.”

“Işıkla kal, Rojda.”

Bu sözleri söylediklerinde birbirlerine o kadar yakındılar ki, etraflarındaki dünya bulanıklaşıyor gibiydi. Özlem, şüphe ve söylenmemiş duygularla geçen aylar tek bir anda patlak verdi. Birbirlerine sarıldılar; dayanak, sıcaklık ve kesinlik arayışıyla. Aralarında yaşananlar bir tesadüf ya da bir hata değil, kalplerinin çoktan bildiği bir sözün gecikmiş tecelliydi. Sabah ağarırken her ikisi de hayatlarının geri dönülemez bir şekilde değiştiğini biliyordu.

31

Rojda ailesinin yanına döndü ve kısa bir süre sonra bölgenin yüz bini aşkın nüfusuyla atan kalbi olan Dersim merkeze doğru yola çıktı. Orada, kendi yolunda yürüme kararlılığıyla Dersim Lisesi’nde stajyerliğine başladı.

Xebat topraklarında kaldı. Ziraat fakültesini bitirmişti ve şimdi geniş tarlaları, meyve bahçeleri ve modern ahırları olan büyük bir çiftliği yönetiyordu. İşleri yolundaydı; çiftliğini atalarından miras aldığı toprağa bağlılık, sabır ve bilgiyle çekip çeviriyordu.

Dersim merkezden bir mektup gelene kadar beş hafta geçti. Xebat zarfı açtığında Rojda’nın el yazısını hemen tanıdı.

Satırlar önce onu dondurdu, sonra nefesini hızlandırdı: Rojda hamileydi.

Onunla buluşmasını istiyordu — acilen ve lafi dolandırmadan.

Xebat hemen yola koyuldu. Yeniden karşı karşıya geldiklerinde aralarında hiçbir tereddüt kalmamıştı. Hiç düşünmeden, hesap yapmadan çocuk için karar verdiler. Rojda ailesinin öfkeleneyeceğini biliyordu. Öyle de oldu. Çocuğu aldırmasını dayattılar ama Rojda dimdik durdu. Kendi hayatını, kendi geleceğini ve Xebat'ı seçti.

Çiftliğe, onun yanına taşındı ve ortak yaşamları orada başladı. Rojda, Xebat'ın çiftliğinden uzak olmayan Dersim Lisesi'nde öğretmenlik yapıyordu. Her sabah dağların ışıkla parlayışını izliyor, her akşam aşkının kök saldığı o yere geri dönüyordu. 32

13 – Kararların Ağırılığı Altında

Rojda, tek bir kararın hayatının dokusunu bu kadar derinden sarsabileceğine hiç inanmamıştı. Xebat'ın yanına taşındığından beri kendini iki dünya arasında sıkışmış hissediyordu: kökeninin tanıdık düzeni ve onunla bulduğu yeni, ehlileştirilmemiş özgürlük. Çiftlikte günler, güneş Dersim tepelerine dokunmadan çok önce başlıyordu. Nemli toprak kokusu, hayvanların sesleri, eski ahşap kapıların gıcirtısı; bunların her biri yeni günün bir parçası oluyordu.

Xebat, Rojda'yı her seferinde hayrete düşüren bir sükunetle çalışıyordu. Tarlaların arasında, sanki onlarla konuşuyormuş

gibi hareket ediyordu. Bitkiler onu dinliyor, toprak ona güveniyor gibiydi. Üniversite bilgisi ailesinin tecrübesiyle birleşiyor ve çiftlik canlı bir varlık gibi çiçek açıyordu. Rojda onu sık sık uzaktan izliyor; Xebat'ın ellerini ekinlerin üzerinde, sanki onları teskin eden çocuklarmış gibi gezdirdiğini görüyordu. Öyle anlarda doğru kararı verdiğini iliklerinde hissediyordu.

Ancak doğanın sessizliği, ailesinin sözlerinin içinde yankılanmasına engel olamıyordu. Onu evlatlıktan reddetmemişlerdi ama hayal kırıklıkları her düşüncesinin üzerine çöken bir gölge gibiydi. Annesi ağlamış, babası susmuştu. “Ne yaptığını bilmiyorsun,” demişti babası. “Hayatını çöpe atıyorsun.” Ama Rojda bunun doğru olmadığını biliyordu. O düşmemişti — kanat açmıştı. Ve geri dönmeyecekti.

Çiftlikteki ilk haftalar zordu. Vücudu değişiyordu ve onunla birlikte dünya algısı da. İçindeki çocuğu, her gün güçlenen sessiz, sıcak bir ışık gibi duyumsuyordu. Bazen ellerini karnına koyuyor ve onun nasıl görüneceğini hayal ediyordu. Xebat'ın gözlerine mi sahip olacaktı, yoksa onunkilere mi? Dağları o da sevecek miydi? Kelimeler olmadan birbirini tanıyan iki insan arasındaki o sessizliği anlayacak mıydı?

Xebat, üstüne düşmeden ilgiliydi. Çok soru sormazdı ama her şeyi görürdü. Rojda yorulduğunda onun işlerini üstlenirdi. Sustuğunda yanına oturur ve o konuşmak isteyene kadar beklerdi. Onu zorlamazdı, onu hapsetmezdi — sadece oradaydı. Ve bu, Rojda'nın umduğundan çok daha fazlasıydı.

Bir akşam, Dersim merkez üzerindeki gökyüzü derin bir kızıla boyandığında evin önünde oturdular ve dağların gölgelerinin uzayışını izlediler. Hava serindi ve hafif bir rüzgâr ağaçların arasından süzülüyordu. Rojda ona yaslandı,

o da kolunu sanki dünyanın en doğal şeyiymiş gibi kızın omzuna doladı.

“Korkuyor musun?” diye sordu çocuk sessizce.

Rojda bir an düşündü. “Evet,” dedi. “Ama umudum da var.”

“Bu yeter,” diye cevapladı çocuk. “Dahasına gerek yok.”

Uzaktan bir köpeğin havlamasını, vadiden akan nehrin şırıltısını duydular. Dünya büyüktü ama o an küçücük ve güvenli hissettiriyordu. Rojda önlerindeki yolun kolay olmayacağını biliyordu. Toplumun beklentileri, insanların bakışları, kimsenin dile getiremeyeceği sorular; tüm bunlar onlara eşlik edecekti. Ancak yalnız olmadığını da biliyordu.

Ertesi sabah yeni hayatı tamamen başladı. Doğumdan sonra çalışmaya devam etmek için Dersim Lisesi’ne resmi kaydını yaptırdı. Okul yönetimi onu nazikçe karşıladı; bazı meslektaşları merakla baksa da kendini hoş karşılanmış hissetti. Bir gün yeniden bir sınıfın karşısına geçme düşüncesi ona güç veriyordu. Eğitim onun çıpası, pusulası ve kendine verdiği sözüydü.

Çiftliğe döndüğünde Xebat onu bekliyordu. Taze ekmeğin pişirmişti ve kokusu tüm evi sarmıştı. Rojda gülümsedi, çocuk da tek kelime etmeden karşılık verdi. O gülüşte her şey vardı: minnet, güven ve sessiz bir yemin.

Günler haftalara, haftalar aylara devrildi. Çiftlik yuvaları, dağlar ise şahitleri oldu. Ve karnı büyürken, sadece içinde yeni bir can değil, hayal edebileceğinden çok daha büyük yeni bir fasıl taşıdığının kesinliği de büyüyordu.

14 – Gelenek ve Değişim Arasında

Dersim merkez sadece bir şehir değildi. Tarihten, yaralardan, umutlardan ve asla tam olarak susmayan seslerden örölmüş bir düğüm noktasıydı. Sokaklarında yürüyen herkes, geçmişle bugün arasındaki gerilimi görünmez bir akım gibi hissedirdi. Yaşlı adamlar çay ocaklarının önünde oturup dünyanın kaderi kelimelerine bağıymışçasına hararetle siyaset tartışıyorlardı. Gençler, geleceği önceki nesillerden farklı kılma kararlılığıyla koltuklarının altında kitaplarla üniversiteye koşturuyorlardı. Ve tüm bunların arasında Rojda, hiç aramadığı bir toplumsal çatışmanın parçası haline gelen o kadın, kendi adımlarıyla ilerliyordu.

Evlenmeden hamile kaldığı ve kırsala bir adamın yanına taşındığı duyulduğundan beri, şehirde kelimelerden fazlasını söyleyen bakışlarla karşılanıyordu. Kimisi şefkat dolu, kimisi yargılayıcı... Toplum değişiyordu ama eski normlar inatla direniyordu. Özellikle kadınlar, bu normları görünmez prangalar gibi hissediyordu. Rojda bunu biliyordu; ancak bizzat bu kadar derine çekileceğini hiç tahmin etmemişti.

Yakında ders vermeye başlayacağı Dersim Lisesi'nde hava karışıktı. Bazı meslektaşları onu içtenlikle karşılarken, diğerleri merak ve kuşku karışımı bir edayla süzüyordu. Bir keresinde koridorda, seslerinin duyulmadığını sanan iki kişinin, "Bir öğretmen örnek olmalı," dediğini işitti. "Kendi geleneklere aykırı yaşarken bu nasıl olacak?" Rojda duraksadı, derin bir nefes aldı ve yürümeye devam etti. Geleneklere karşı yaşamadığını biliyordu; sadece onların içinde körü körüne yaşamıyordu.

Çiftlikte ise dünya bambaşkaıydı. Orada ne söylentilerin hükmü vardı, ne beklentilerin ne de toplumsal kuralların. Orada sadece insanın elleriyle yarattığı şeyin kıymeti vardı. Xebat tarlalarıyla, sanki siyasi bir manifesto yazar gibi ilgileniyordu: Köklerini inkâr etmeden, bilgi ve sabırla yeni bir şey inşa edilebileceğinin kanıtıydı bu. Çiftliği modern ve verimliydi; 21. yüzyıl tarımının nasıl olabileceğine dair bir örnekti. Yine de, nesillerdir bu toprağı işleyen ailesinin tarihiyle derinlemesine dokunmuştu.

Bir akşam Rojda liseden döndüğünde, Xebat'ı köyden iki adamla konuşurken buldu. Konu su hakları, yeni devlet düzenlemeleri ve sadece belirli şartları sağlayan işletmelere verilen teşviklerdi. Adamlar öfkeliydi, sesleri yükseliyor, elleri huzursuzca hareket ediyordu. Xebat ise sakinliğini koruyor; anlatıyor, müzakere ediyor, çözümler arıyordu. Rojda onu uzaktan izlerken, onun dünyalar arasında ne kadar uçta durduğunu fark etti: Gelenekle modernlik, köyle şehir, eski yapılarla yeni imkânlar arasında.

Daha sonra, adamlar gittiğinde, evin önündeki basamaklara onun yanına oturdu. "Kolaylaşmıyor, değil mi?" diye sordu.

"Hayır," dedi Xebat. "Ama berraklaşıyor."

"Ne demek istiyorsun?"

"Dünya değişiyor. Bazıları bunu görmek istemiyor, bazıları ise çok hızlı olsun istiyor. Biz tam ortasındayız. Ve kendi yolumuzu bulmak zorundayız."

Rojda başıyla onayladı. Onun haklı olduğunu biliyordu. Toplum bir sancı içindeydi. Kadınlar daha fazla hak talep ediyor, gençler gelenek yerine eğitim istiyor, siyaset ise her

ikisini aynı anda kontrol edip modernize etmeye çalışıyordu. Dersim’de bu çatışma özellikle hissedilirdi. Bölgenin uzun bir direniş tarihi vardı ama aynı zamanda barışa ve istikrara dair derin bir özlemi de...

Takip eden haftalarda Rojda, bu toplumsal gerilimlerin gözlemcisi haline geldi. Ailelerin, "her zaman böyle olduğu için" çocuklarını belirli mesleklere zorladığını gördü. Meslektaşlarının kadın rolü üzerine kimi zaman fısıltıyla, kimi zaman yüksek sesle tartıştıklarını duydu. Ve genç kızların ona hayranlık ve kararsızlık karışımı bir bakışla baktıklarını hissetti; sanki her şeyi kaybetmeden gerçekten farklı yaşamının mümkün olup olmadığını bilmek istiyorlardı.

Bir gün, bir bilgilendirme toplantısından sonra bir öğrencisi yanına yaklaştı. "Rojda Hocam... çocuğunuzu doğurmaya tek başınıza karar verdiğiniz doğru mu?" 37

Rojda, kızın büyük, sorgulayan gözlerine baktı. "Evet," dedi sakince. "Hayatımın bana ait olduğuna karar verdim."

Kız, sanki uzun zamandır aradığı bir şeyi duymuş gibi yavaşça başını salladı.

Eve dönüş yolunda Rojda bu konuşmayı düşündü. Kararının, o hiç istemese de siyasi bir boyuta evrildiğini biliyordu. Normlardan her sapmanın bir provokasyon sayıldığı bir toplumda, onun hayatı birdenbire bir beyanata dönüşmüştü. Bağırduğu için değil, doğru bulduğu gibi yaşadığı için.

Çiftliğe vardığında Xebat çitlerin yanında onu bekliyordu. Güneş dağların ardında batıyor, ışık tarlaların üzerine altın bir duvak gibi seriliyordu. Rojda durup ona baktı. O an, sadece

toplumsal beklentilere karşı değil, daha büyük bir şey için savaştığını biliyordu: Kendi hayatını şekillendirme özgürlüğü için.

Ve bu savaşı tek başına vermediğini de biliyordu.

15 – Ailenin Kalbindeki Sarsıntı

Rojda'nın kararının haberi, tahmin edebileceğinden çok daha hızlı yayıldı. Dersim merkezde hiçbir şey gerçekten gizli kalmazdı; hele ki nesillerdir saygın kabul edilen bir aileyi ilgilendiriyorsa. Ailesi, zamanın öfkelerini dindireceğini ummuştu; ancak aksine, içlerinde endişe, gurur kırıklığı ve incinmiş geleneklerden örülü bir fırtına koptu.

38

Annesi günlerce ağzını bıçak açmadan dolaştı. Odaların içinde, nereye ait olduğunu bilmeyen bir gölge gibi hareket ediyordu. Babası ise susmadı. Komşularla, akrabalarla, onu dinleyen herkesle konuştu; her kelimesiyle hayal kırıklığı daha da ağırlaştı. "Her şeye sahip olabilirdi," diyordu durmadan. "Her şeye. Şimdiyse bir çiftlikteki hayat için, şehirden ve bizden uzağa atıyor kendini."

Ancak babası, ruhunun derinliklerinde kendisini yaralayanın çiftlik olmadığını biliyordu. Onu asıl yaralayan, kızının kendi kontrol edemediği bir yolu seçmiş olmasıydı. Kendi tasavvurlarına sığmayan bir yol. Onu kendisinden koparan bir yol.

Rojda'nın karnı belirginleşmeye başlayınca, şehre inmeye pek cesaret edemez oldu. Utancından değil; her bakışın ona, toplumun kadınları kendi yazmadıkları kurallara göre nasıl

yargıladığını hatırlatmasından dolayı. Kimisi onu nazikçe selamlıyor, kimisi görmezden geliyordu. Kimisi ise o geçer geçmez fısıldaşmaya başlıyordu. Ama Rojda başını dik tuttu. Hayatının artık başkalarının ona dayatmak istediği o dar kalıplara sığmadığını biliyordu.

Bir gün, sonbahar rüzgârı ilk yaprakları çiftliğe savururken, annesi beklenmedik bir şekilde çıkageldi. Kapının önünde, ellerini birbirine kenetlemiş, yüzü gergin bir halde duruyordu. Rojda şaşkın ve kararsız bir halde kapıyı açtı. Bir an için sadece birbirlerine baktılar; birbirini seven ama birbirine giden yolu nasıl bulacağını bilemeyen iki kadın.

"İçeri girebilir miyim?" diye sordu annesi usulca.

Rojda başıyla onaylayıp onu içeri buyur etti. Xebat tarlalar-daydı ve iki kadın arasındaki sessizlik bir taş gibi ağırdı. 39
Sonunda annesi masaya oturdu ve ellerini, sanki tutunması gerekiyormuş gibi masanın üzerine koydu.

"Senin için korkuyorum," dedi nihayet. "Çocuk için değil. Xebat için de değil. Sadece çok uzakta olduğun için. Seni kaybettiğim için."

Rojda annesinin karşısına oturdu. "Beni kaybetmiyorsun," dedi sakince. "Sadece artık hayal ettiğin o kız değilim."

Annesi uzun uzun ona baktı ve gözlerinde bu çatışmadan daha eski bir acı vardı. "Ben sadece güvende olmanı istedim," diye fısıldadı. "İyi bir hayatın olsun istedim."

"İyi bir hayatım var," diye karşılık verdi Rojda. "Belki benim benim için planladığın hayat değil. Ama benim hayatım."

Annesinin gözleri doldu ve bakışlarını kaçırdı. "Baban... o bunu anlamıyor. Kendini... onuru kırılmış hissediyor."

Rojda içinde bir düğümün sıkıştığını hissetti. "Ben onuru kırılacak ya da onurlandırılacak bir mülk değilim," dedi. "Ben onun kızıyım."

"Bunu biliyor," dedi annesi. "Ama bununla nasıl başa çıkacağını bilmiyor."

Tam o sırada kapı açıldı ve Xebat içeri girdi. İki kadını görünce şaşırıp duraksadı. Rojda'nın annesi, sanki suçüstü yakalanmış gibi hemen ayağa kalktı. Ancak Xebat sadece nezaketle gülümsedi ve hafifçe eğilerek selam verdi.

"Evimize hoş geldiniz," dedi sakince.

40

Annesi başıyla selam verdi; ama gözleri hemen adamın yüzüne kayd, sanki tüm korkularının cevabını orada arıyordu. Karşısında gürültücü olmayan, üstüne düşmeyen, abartılı bir gurur taşımayan bir adam gördü. Böbürlenmeden sorumluluk taşıyan birini gördü. Ve belki, sadece belki, kızının neden onu seçtiğini de gördü.

"Gitmeliyim artık," dedi annesi sonunda. "Sadece... nasıl olduğunu görmek istemiştim."

Rojda ona kapıya kadar eşlik etti. Annesi çıkarken kısa bir an durdu ve elini Rojda'nın koluna koydu. "Kendine dikkat et," dedi. "Ve... çocuğa."

Bu bir kutsama değildi belki ama bir başlangıçtı.

Annesi gittiğinde Xebat Rojda'nın yanına geldi. "Zaman alacak," dedi usulca.

"Biliyorum," diye cevap verdi Rojda. "Ama belki de zaman... sandığımızdan daha fazlasını iyileştirir."

Elini karnına koydu, Xebat da elini onun elinin üzerine bıraktı. O an her ikisi de hissetti ki; kurdukları aile sadece aşktan değil, aynı zamanda cesareten örülmüştü. Beklentilere karşı yaşama cesareti. Başkalarının yıktığı köprüleri yeniden kurma cesareti. Geçmişten daha büyük bir gelecek yaratma cesareti.

16 – İki Yürek Arasındaki Sessizlikte

41

Rojda'nın karnı yuvarlaklaştığından ve içindeki çocuk hissedilir bir varlığa dönüştüğünden beri çiftlikteki geceler başkalaşmıştı. Karanlık artık sadece karanlık değildi; düşüncelerin gürültüye dönüştüğü, anıların su yüzüne çıktığı ve gündüzleri kendine yer bulamayan korkuların belirdiği bir mekândı. Rojda sık sık uyanık kalıyor, tarlaların üzerinden sıyrılıp geçen rüzgârı dinliyor ve içindeki küçük canın hareketlerini, henüz kavrayamadığı bir gelecekte gelen fısıltılar gibi hissediyordu.

Xebat, gizlemeye çalışsa da onun huzursuzluğunu fark ediyordu. Düşüncelere daldığında nasıl nefes aldığını biliyordu. Bir şeye canı sıkıldığında onu kuşatan sessizliği tanıyordu. Ve kendini incinebilir hissettiği halde güçlü görünmeye çalıştığında gözlerindeki o bakışı biliyordu.

Yağmurun pencerelere yumuşakça vurduğu bir akşam, yatağın kenarına yanına oturdu. Rojda dik oturmuş, dizlerini kendine çekmiş, ellerini korumacı bir tavırla karnına koymuştu. Yüzü yarı karanlıkta seçilmiyordu ama Xebat onun omuzlarındaki gerginliği hissedebiliyordu.

"Neredeyse hiç uyumuyorsun," dedi usulca.

Hemen cevap vermedi kız. Sonra başını kaldırıp ona baktı. "Korkuyorum," diye fısıldadı. "Çocuktan değil. Hayatımızdan da değil. Sadece, yetememekten korkuyorum."

Xebat yaklaştı ama ona dokunmadı. Yakınlığın bazen alana ihtiyacı olduğunu biliyordu. "Kime yetememekten?" diye sordu.

"Her şeye," dedi kız. "İnsanların beklentilerine. Aileme. Bir gün ders vereceğim çocuklara. Bu bebeğe. Sana."

42

Xebat, sanki doğru kelimeleri havadan yakalaması gerekiyormuş gibi derin bir nefes aldı. "Rojda... Sen buraya beklentileri karşılamak için gelmedin. Ne benimkileri, ne aileninkileri, ne de dünyanınkileri. Sen buradasın çünkü bir karar verdin. Ve sadece bu bile seni güçlü kılar."

Kız başını salladı. "Bazen kendimi güçlü hissetmiyorum."

"Güçlü olmak, korkunun zıttı değildir," dedi adam. "Güçlü olmak, korktuğun halde yürümeye devam etmektir."

Rojda uzun uzun ona baktı; bakışlarında nadiren rastladığı bir şey vardı: Derin, neredeyse çocuksu bir savunmasızlık. Adam elini uzattı; yavaşça, sanki ona geri çekilmesi için zaman tanımak ister gibi. Ama kız çekilmedi. Parmakları

adaminkileri buldu ve bu dokunuşta, söyleyebilecekleri tüm kelimelerden daha fazla hakikat gizliydi.

"İyi bir anne olup olmayacağımı bilmiyorum," dedi kız.

"Seven bir anne olacaksın," diye cevap verdi adam. "Ve bu yeterli."

Kız gözlerini yumdu ve tek bir gözyaşı süzülüp yanağından aşağı kaydı. Xebat onu silmedi. Akmasına izin verdi; çünkü biliyordu ki bazı gözyaşları kurulanmaz, sadece birlikte taşınırdı.

Bir süre sonra başını adamın omzuna yasladı. Xebat onu şefkatle kendine çekti; Rojda onun kalp atışlarını duyuyordu; sakin, kararlı ve bir yemin gibi. Dışarıdaki dünya seslerle, beklentilerle, yargılarla doluydu. Fakat burada, bu küçük odada, her şeyi doğru yapıp yapmadıklarını bilmeden ortak bir hayat kurmaya çalışan sadece iki insan vardı.

"Bazen," dedi kız fısıltıyla, "seni hak etmediğimi hissediyorum."

Xebat gözlerini kapattı. "Ve bazen ben de seni hak etmediğimi hissediyorum," dedi. "Belki de birbirimizi bulmamızın sebebi budur."

Kız hafifçe gülümsedi. "İkimiz de şüphe duyduğumuz için mi?"

"İkimiz de umut ettiğimiz için," dedi adam.

Yağmur hızlandı ve sesi odayı yumuşak bir şarkı gibi doldurdu. Rojda adamın elini karnına koydu ve Xebat

çocuğun hareketini hissetti. Küçük, zar zor fark edilen bir tekme — ama o ana kadar yaşadıkları her şeyden daha büyük bir işaret.

"Yaşıyor," diye fısıldadı kız.

"Yaşıyor," diye tekrarladı adam. "Ve seviliyor."

Öylece oturdular, uzun süre, konuşmadan. Aralarındaki sessizlik boş değildi; sıcaktı, dile getirmelerine gerek olmayan her şeyle doluydu. O gece büyük laflara, yeminlere, açıklamalara ihtiyaçları yoktu. Sadece birbirlerine —ve birlikteyken şüphelerinden daha güçlü oldukları bilgisine— ihtiyaçları vardı.

17 – Geçmişin Gölgeleeri

44

Rojda'nın Xebat'ın yanına taşındığı ve bebek beklediği haberi uzun süre gizli kalmadı. Dersim'de her şey çabuk duyulurdu ama kırsalda, dağların koynundaki köylerde haberler daha da hızlı yayılırdı; asla tam olarak susmayan seslerin kanatlarında taşınırdı. Xebat'ın ailesi de durumu öğrendi ve tepkileri hiç de tek sesli olmadı.

Annesi —güneşten ve çalışmaktan çizgilenmiş bir yüze sahip, çok konuşmadan her şeyi gören gözleri olan o kadın— ilk gelen kişi oldu. Bir sabah, haber vermeden aniden avluda belirdi; ellerini sıkıca birbirine kenetlemişti. Rojda tam o sırada otları ayıklıyordu ki ayak seslerini duydu. Arkasına döndüğünde yaşlı kadını gördü; onu süzüyordu —düşmanca değil ama sıcak da sayılmazdı.

"Demek Rojda sensin," dedi nihayet.

Rojda başıyla onayladı. "Evet."

Annesi kızın karnına baktı, sonra tekrar yüzüne. "Onun çocuğunu taşıyorsun."

Bu bir soru değildi. Bir hüküm gibi ağır bir tespitti.

"Evet," diye cevap verdi Rojda sakince.

Annesi uzun süre sustu. Sonra, "Gel," dedi.

Rojda'yı mutfağa götürdü, oturdu, ellerini masanın üzerine koydu. Hareketleri yavaş ama kararlıydı. "İnsanların ne dediğini duydum," diye başladı. "Şehirden geldiğini. Ailenin rızası olmadığını. Nikâhsız burada olduğunu."

Rojda kalbinin hızlandığını hissetti. "Sıradışı bir durum olduğunu biliyorum," dedi. "Ama oğlunuzu seviyorum. Ve bu çocuğun arkasındayım."

Annesi, bu sözlerin gerçek mi yoksa sadece bir savunma mı olduğunu anlamak ister gibi uzun uzun ona baktı. Sonunda hafifçe başını salladı. "Sevgi iyidir," dedi. "Ama tek başına sevgi bir çiftliği çekip çevirmez."

Rojda bir karşılık verecek oldu ama tam o sırada kapı açıldı ve Xebat içeri girdi. Annesini görünce duraksadı. "Ana? Neden buradasın?"

"Ne yaptığını bilip bilmediğini anlamaya geldim," dedi kadın.

Xebat annesinin karşısına oturdu. "Biliyorum."

"Bizim dünyamızdan olmayan bir kadını eve getiriyorsun," dedi annesi. "Şehrin kurallarını bilen ama kırsalını bilmeyen bir kadını. Bu hayatın ne kadar sert olabileceğini bilmeyen bir kadını."

Rojda bakışlarını indirdi ama Xebat elini onun elinin üzerine koydu. "Öğreniyor," dedi. "Ve kalıyor."

Annesi kenetlenmiş ellerine baktı ve yüzündeki o sertlikte ince bir çatlak oluştu. "Ona karşı bir garazım yok," dedi usulca. "Ama senin için korkuyorum. Sen benim oğlumsun."

"Ve ben baba oluyorum," diye cevap verdi adam. "Senin şüphene değil, desteğine ihtiyacım var."

Annesi sustu. Sonra ayağa kalktı, Rojda'nın yanına gidip elini omzuna koydu. "Seni dışlamayacağım," dedi. "Ama şunu bilmelisin: Diğerleri konuşacak. Akrabalar, komşular, köyün yaşlıları... Neden düğün olmadığını soracaklar. Neden her şeyin bu kadar çabuk geliştiğini. Neden şehirden gelip hemen gebe kaldığını."

Rojda başını kaldırdı. "Konuşsunlar," dedi. "Gizleyecek bir şeyim yok."

Annesi ona baktı —bu kez farklı, bir nebze saygıyla. "Cesursun," dedi. "Belki de sandığımdan daha fazla."

Ancak Xebat'ın ailesindeki herkes bu kadar açık fikirli değildi.

İki gün sonra büyük ağabeyi Baran geldi. Xebat'tan daha iri, daha geniş omuzlu ve her zaman biraz kuşkuyla bakan biriydi Baran. Avluya selam vermeden girdi ve doğrudan kardeşinin üzerine yürüdü.

"Ne yapıyorsun sen Xebat?" diye sordu sertçe. "Bize leke sürüyorsun."

Rojda kapı eşiğinde durmuş, her kelimeyi duyuyordu.

"Leke falan yok," dedi Xebat sakince.

"Leke yok mu?" diye kükredi Baran. "Nikâhsız bir kadın, hamile, şehirden gelmiş... İnsanlar şimdiden konuşuyor. Köyün halini biliyorsun."

„Köyün halini biliyorum,“ dedi Xebat. „Ama neyin doğru olduğunu da biliyorum.“

Baran küçümseyerek soludu. „Doğru mu? Sen kafanla değil, kalbinle düşünüyorsun.“

„Sen de sadece el alemin dilini düşünüyorsun,“ diye karşılık verdi Xebat.

47

İki kardeş arasındaki gerilim, tarlaların üzerinde toplanan bir fırtına gibi elle tutulur hale gelmişti. Rojda, dizleri titremesine rağmen bir adım öne çıktı.

„Buraya ailenizi yıkmaya gelmedim,“ dedi. „Xebat’ı sevdiğim için buradayım. Ve bir bebek beklediğimiz için.“

Baran ona baktı; bakışlarında anlam veremediği bir şeyler vardı – öfke, evet, ama aynı zamanda bir kararsızlık. Belki de bir korku. „Bu hayatın nasıl olduğunu bilmiyorsun,“ dedi Baran. „Bu ailenin bir parçası olmanın ne demek olduğunu bilmiyorsun.“

„O zaman öğreneceğim,“ dedi Rojda.

Baran bir şey söyleyecek oldu ama Xebat araya girdi. „Yeter,“ dedi. „O kalıyor. Bunu kabul etmeyen gelmesin.“

Bu cümle, havayı bir bıçak gibi kesip atmıştı. Baran, donup kalmış bir halde kardeşine baktı. Sonra tek kelime etmeden arkasını dönüp gitti.

O gözden kaybolunca Rojda bir sandalyeye çöktü. Elleri zangır zangır titriyordu. „Kavgaya çıksın istememiştim,“ diye fısıldadı.

Xebat onun önünde diz çöktü. „Kavgaya sen sebep olmadın,“ dedi. „Sen sadece yaşadın.“

Rojda ona baktı; adamın gözlerinde onu teskin eden bir şey vardı – sessiz, sarsılmaz bir sığınak.

Yine de içindeki bir ses fısıldıyordu: Bu sadece başlangıçtı.

48

18 – Her Şeyin Başladığı Gece

O yıl kış erken geldi. Dersim’in etrafındaki dağlar çoktan beyaza bürünmüş, gökyüzü daha ilk pullar düşmeden kar kokmaya başlamıştı. Rojda soğuğu her zamankinden daha çok hissediyordu; belki de bedeni, her mevsimden daha büyük bir şeye hazırlandığı içindi. Karnı ağırlaşmış, attığı her adım doğumun yakın olduğunu ona hatırlatır olmuştu.

Xebat bu günlerde her zamankinden daha dikkatliydi. Tarlada daha az çalışıyor, evde daha çok vakit geçiriyor, her sese, Rojda’nın nefesindeki her değişime kulak kesiliyordu. Ağabeyi Baran ile olan gerginlik durulmuştu; Baran fikrini değiştirdiği için değil, zaman onu susmaya mecbur bıraktığı için. O bile biliyordu ki bir bebek, her türlü kavgadan daha büyüktü.

Rüzgârın pencereleri sertçe dövdüğü bir akşam, Rojda huzursuzlanmaya başladı. Ne oturabiliyor, ne yatabiliyor, ne de ayakta durabiliyordu. İçinde bir şey, dizginlenemeyen bir dalga gibi öne doğru itiliyordu. Xebat durumu hemen anladı. Yanına gelip elini sırtına koydu, gerginliği hissetti.

„Vakit geldi,“ dedi Rojda, sesi titreyerek.

Xebat başıyla onayladı ama gözlerinde dile getirmek istemediği o korku okunuyordu. „Ebeyi getiriyorum.“

Takip eden saatler, tek ve upuzun bir ana dönüştü. Komşu köyden, elleri su gibi durulmuş tecrübeli bir ebe geldi. Az konuşuyor, pürdikkat çalışıyor, Xebat’ın tereddütsüz yerine getirdiği talimatlar veriyordu. Rojda savaştı, nefes aldı, dayandı. Acılar dalgalar halinde geliyordu ama o dalgaların arasında başka bir şey hissediyordu: Daha önce hiç tanımadığı bir güç. 49

Gecenin en karanlık vaktinde, sessizliği ilk çılglık böldü. Odayı bir ışık gibi dolduran berrak, aydınlık bir ses... Rojda bitkin bir halde arkasına yaslandı, yüzünden yaşlar süzülüyordu ama gülümsüyordu. Ebe, çocuğu kucağına bıraktı – bir kız; küçük, sıcak, canlı.

Xebat yanına diz çöktü, o küçük cana dokunurken elleri titriyordu. „KIZIMIZ,“ diye fısıldadı.

Rojda ona baktı ve o bakışta her şey vardı: Aştıkları korku, onları taşıyan aşk ve şimdi önlerinde uzanan gelecek.

Dışarıda ilk kar düşüyordu.

19 – Dünyadaki Yeni Yer

Kızlarının doğumu her şeyi değiştirdi. Sadece Rojda ve Xebat için değil, etraflarındaki insanlar için de... Berfin adını verdikleri o küçük kız, ailelerin gerginliklerinin, korkularının ve umutlarının yeniden şekillendiği sessiz bir merkeze dönüştü. Daha önce şüph ve güvensizliğin olduğu yerde, şimdi en sert yüreklerin bile yumuşadığı bir alan açılmıştı.

Berfin'in doğum haberi köye ulaşınca ilk ziyaretçiler gelmeye başladı. Kararsız ve temkinliydi, sanki hoş karşılanıp karşılanmayacaklarını bilmiyor gibiydiler. Ancak Xebat kapısını herkese açtı; Rojda da hâlâ bitkin olmasına rağmen elinden geldiņince çay ikram etti. İnsanlar çocuğu gördü, evdeki sıcaklığı gördü, çiftliğin üzerine çöken o huzuru gördü – ve içlerinde bir şeyler değişmeye başladı. 50

Xebat'ın annesi de tekrar geldi. Bu kez ne bir sitem ne de bir soru vardı heybesinde. Rojda'nın yanına oturdu, bebeği kucağına aldı ve sanki ömrü boyunca başka bir şey yapmamış gibi onu pışpışladı. Bakışları yumuşadı, yüzünde ince bir gülümseme belirdi. „Alnı sana çekmiş,“ dedi. „Gözleri ise ona.“

Rojda başıyla onayladı ve o an ilk kez kendini bir yabancı gibi hissetmedi. Yağlı kadın ona baktı ve elini koluna koydu. „Güçlüsün,“ dedi. „Sandığımdan daha güçlü. Belki de benim olduğımdan daha güçlü.“

Bu tam bir barış değildi belki ama bir başlangıçtı.

Rojda'nın babasıyla durum daha zordu. Haftalar geçti, ondan tek bir haber çıkmadı. Annesi gizlice mektuplar yazıyor; babasının sessizleştiğini, akşamları evin önünde uzun uzun durup uzaklara baktığını anlatıyordu. „Sana nasıl geleceğini bilmiyor,“ diye yazmıştı annesi. „Gururu büyük ama sevgisi daha büyük.“

Bir gün, karlar eriyip ağaçlarda ilk tomurcuklar belirdiğinde, Rojda çiftliğe doğru bir karaltının geldiğini gördü. Yavaş, ağır adımlarla, sanki her adımında bir yük taşıyormuş gibi geliyordu. Onu hemen tanıdı.

Babası bahçe kapısında durdu. Öfkeli ya da sert görünmüyordu; sadece yorgundu. Rojda kucağında bebekle dışarı çıktı. Yanına gidip gitmemekte kararsız kalarak birkaç adım uzağında durdu.

51

Adam uzun uzun kızına baktı. Sonra gözleri Berfin'e kaydı. Yüzünde bir şeyler sessizce, zar zor fark edilir şekilde ama geri dönülemez bir biçimde kırıldı. Elini çocuğu sevmek ister gibi kaldırdı ama sonra geri indirdi.

„Hatalar yaptım,“ dedi nihayet. Sesi, sanki uzun zamandır konuşmamış gibi pürüzlüydü. „Seni korumak istedim. Ama bunu yaparken seni yaraladım.“

Rojda boğazının düğümlendiğini hissetti. „Bavo...“

Adam başını salladı. „Hayır. Bırak bitireyim.“ Derin bir nefes aldı. „Hayatını heba edeceğini sanmıştım. Ama şimdi görüyorum ki... sen yeni bir hayat kurmuşsun.“

Arka planda sessiz ve saygılı bir şekilde duran Xebat'ı gördü. „Ve sen... kızımı benden çalmadın. Ona bir yuva verdin.“

Xebat yaklaştı ve hafifçe eğilerek selam verdi. „O ikimize ait.“

Babası başıyla onayladı. Sonra tekrar Rojda'ya döndü. „Onu tutabilir miyim?“

Rojda, Berfin'i ona uzattı. Adam o küçük kızı alırken elleri titriyordu. Ona sanki ömründe hiç çocuk görmemiş gibi bakıyordu. Gözleri, artık tutamadığı yaşlarla doldu.

„Aileye hoş geldin,“ diye fısıldadı.

O an, aralarında uzun süredir duran o düğüm çözüldü. Her şey iyileşmemişti, her şey unutulmamıştı ama geri dönüş yolu artık açılmıştı.

Güneş dağların ardında kaybolurken, hepsi evin önünde birlikte oturdular. Hava yumuşaktı ve tarlalar akşam ışığında parlıyordu. Rojda ailesine baktı –eski olana ve yeni olana– ve sonunda vardığını hissetti.

Ne şehirde.

Ne köyde.

Sadece kendi seçtiği bir hayatta.

Epilog – Yıllar Sessizleştiğinde

Yıllar geçti; günlerin haftalara, haftaların mevsimlere ne ara evrildiğini kimse fark etmedi. Bir zamanlar sadece Xebat'ın omuzlarında yükselen o çiftlik; artık seslerin, adımların ve kahkahaların eksik olmadığı canlı bir yuvaya dönüşmüştü. Berfin büyüdü, derken kardeşleri geldi; iki kız ve bir oğlan.

Her birinin huyu başkaydı ama hepsinin gözlerinde anne babalarından miras kalan o aynı sıcaklık parlıyordu.

Rojda, Dersim Lisesi'nde öğretmenliğine devam etti. Geçen her yıl onu sadece bilgi veren değil, cesaret aşıl原因 bir rehber kıldı. Pek çok genç kız, bir hayatın başkalarının beklentilerine göre şekillenmek zorunda olmadığı canlı örneğini onda gördü. Kendi hikâyesinden nadiren bahsederdi; fakat duruşu, sükuneti ve berraklığı her şeyi anlatmaya yetiyordu.

Xebat, çiftliği eskisi gibi sabırla çekip çeviriyordu; ama artık yalnız değildi. Çocukları tarlaların arasında koşturuyor; ekime, hasada, hayvanların beslenmesine yardım ediyordu. Toprağı, eski bir dostu tanır gibi tanıyorlardı; yavaşça, hürmetle ve elleri hep açık...

53

Bir zamanlar tereddüt eden aileler, bu yeni dokuda kendi yerlerini buldular. Rojda'nın babası sık gelen bir misafir oldu; eskisinden daha sessiz ama daha yumuşaktı. Kaybolan zamanı her adımda geri çağırarak istercesine torunlarını omuzlarında taşıyordu. Xebat'ın annesi evin sarsılmaz bir sütunu haline geldi. Bir vakitler o sert sözleri sarf eden ağabey Baran bile günün birinde geri döndü; önce suskunca, sonra temkinle ve nihayet uzun süre saklı tuttuğu bir gülümsemeyle...

Etraflarındaki dünya değişmeye devam etti. Şehir büyüdü, köyler küçüldü, siyaset renk değiştirdi ve insanlar gelenek ile modernliği birleştirmenin yeni yollarını aradı. Ancak çiftlikte, her türlü değişimden daha büyük bir şey baki kaldı: Kurallarla değil, kararlarla var edilmiş o köklü aidiyet duygusu.

Yıllar sonra bir akşam, Rojda ve Xebat, her şeyin henüz taze ve belirsiz olduğu o eski günlerdeki gibi evin önünde oturdular. Çocuklar bahçenin bir yerlerinde oyun oynuyor, sesleri cırcır böceklerinin şarkısına karışıyordu. Güneş dağların ardında yavaşça süzülürken, ışık tarlaların üzerine altın bir tül gibi serildi.

„Hatırlıyor musun,“ dedi Rojda usulca, „her şey nasıl başlamıştı?“

Xebat başıyla onayladı. „Atılan her adımı hatırlıyorum.“

„Bu yolu seçtiğimiz için hiç pişman oldun mu?“

Adam ona uzun uzun, kelimelerden fazlasını söyleyen bir bakışla baktı. „Hayır,“ dedi. „Çünkü her adım bizi buraya getirdi.“

Rojda gülümsedi. Elini adamın elinin içine bıraktı ve o an dünya sustu. Dönmeyi bıraktığı için değil; tam da olması gereken yerde olduğu için.

Gece Dersim’in üzerine çöktü; yıldızlar gökyüzünde ışılda-
yan hatıralar gibi birer birer belirdi. Ve geçmişle gelecek,
toprakla ışık arasında bir yerde, Rojda ile Xebat kendi
huzurlarını buldular.

Planlanmamış bir hayat.
Kolay olmamış bir hayat.

Gerçek bir hayat.

Ve bu yeterliydi.